

Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»
Кафедра управління і фінансово-економічної безпеки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

_____ Леонід БАЧУРІН

« _____ » _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОНД 2.19 - спец. 072, ДВП 2.07 - спец. 073, ДВП 2.07 - спец. 075,
ДВП 2.07 - спец. 076**

Фінансовий контролінг та управління фінансовими ризиками
(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень освіти: перший (бакалаврський)

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

073 Менеджмент

075 Маркетинг

076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

(шифр і назва спеціальності)

Освітні програми Фінанси, банківська справа та страхування

Менеджмент

Маркетинг

Економіка підприємства

Мова навчання: українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Фінансовий контролінг та управління фінансовими ризиками» для здобувачів вищої освіти галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальностями 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, 073 Менеджмент, 075 Маркетинг, 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність,
« ____ » _____ 2023 року. – 7 с.

Розробники: В.М. Антоненко, к.е.н., доцент, доцент кафедри управління і фінансово-економічної безпеки

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри управління і фінансово-економічної безпеки
(назва кафедри)

Протокол № 5 від “ 28 ” 12 2023_ р.

Завідувачка кафедрою управління і фінансово-економічної безпеки

_____ (Ольга ПОПОВА)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ 28 ” 12 2023_ р.

Схвалено науково-методичною комісією 07 Управління та адміністрування
(шифр, назва)

Протокол № ____ від. “ ____ ” _____ 20__ р.

“ ____ ” _____ 20__ р. Голова _____ (Ярослав ЛЯШОК)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація

Спеціальність	072		073	075	076
Форма навчання	Денна	Заочна	Денна	Заочна	Денна
Статус	обов'язкова		вибіркова		
Обсяг в кредитах ЄКТС	6		5	5	5
Обсяг в годинах за навчальним планом, разом: в тому числі:	180		150	150	150
лекції:	48 годин	8 годин	48 годин	8 годин	48 годин
практичні заняття:	32 години	4 години	32 години	4 години	32 години
лабораторні заняття:	-				
семінари:	-				
самостійна робота:	100 годин	168 годин	70 годин	138 годин	70 годин
Форма підсумкового контролю	Екзамен				
Дисципліну викладають	Викладач: Антоненко Валентина Миколаївна https://donntu.edu.ua/fem/ufeb valentyana.antonenko@donntu.edu.ua				

Передумови для вивчення дисципліни:

перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше:

Гроші та кредит, Фінанси суб'єктів господарювання та домогосподарств, Фінансові ринки, Фінансова звітність, Фінансовий аналіз, Ризик-менеджмент, Інвестування та бізнес-планування, Економічна діагностика.

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: підготовка спеціалістів високого рівня, які добре володітимуть методами і прийомами сучасного контролінгу та управління фінансовими ризиками, формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок з фінансового контролінгу та фінансової ризикології.

Основні завдання вивчення дисципліни: опанування студентами теоретичних аспектів функціонування систем фінансового контролінгу та управління фінансовими ризиками, загальнонауковими та специфічними дослідницькими прийомами фінансового ризик-управління; оволодіння технологіями фінансової діагностики контролінгової системи, інструментарію оцінювання результативності господарської діяльності, аналітичним та методичним забезпеченням фінансових рішень в умовах невизнаності та ризиків.

3. Очікувані результати навчання

Формуються у відповідності до поставленої мети навчальної дисципліни.

Очікувані результати навчання полягають у тому, що в процесі викладання дисципліни студенти *отримують* знання з: основних концептуальних положень і принципів фінансового контролінгу та управління ризиками, порядку впровадження на підприємстві систем фінансового контролінгу та моніторингу ризиків, сутності та технології бюджетування, оцінювання результативності фінансово-господарської діяльності, вартісно-орієнтованого управління фінансами, – та навички щодо: практики формування фінансової структури підприємства, формування системи бюджетів на підприємстві, застосовування якісних і кількісних показників фінансового прогнозування, методів фінансового контролю за виконанням бюджетів, діагностики і запобігання фінансовим ризикам.

4. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- екзамен;

- стандартизовані тести;
- доповіді на практичних заняттях;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виступи на наукових заходах (семінарах та конференціях);
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті як перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи, так і оцінювання виконання відповідних робіт. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять і система оцінювання рівня знань студентів визначаються відповідно до розподілу балів за темами навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться як семестровий при проведенні іспиту з навчальної дисципліни.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання формують порядок оцінювання під час поточного контролю (за результатами практичних занять та виконання індивідуальних або групових завдань) та підсумкового контролю.

Поточний контроль (в чисельнику – максимальний бал при правильному і своєчасному виконанні завдання; в знаменнику – мінімальний бал при правильному, але несвоечасному виконанні завдання)																Максимальний / мінімальний бал за результатами:		
Пр. 1	Пр. 2	Пр. 3	Пр. 4	Пр. 5	Пр. 6	Пр. 7	Пр. 8	Пр. 9	Пр. 10	Пр. 11	Пр. 12	Пр. 13	Пр. 14	Пр. 15	Пр. 16	поточного контролю	іспиту	всього
денна форма																		
2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	40	60	100
1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	24	60	84
заочна форма																		
20	20															40	60	100
12	12															24	60	84

Результати підсумкового контролю оцінюються за 100-бальною шкалою та чотирибальною («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Відповідність між шкалами встановлюється наступним чином:

Оцінка	
За 100-бальною шкалою	Для екзамену
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Основні теми дисципліни

Тема 1. Фінансовий контролінг: сутність, функції, принципи управління підприємством.

Тема 2. Методичний інструментарій оперативного фінансового контролінгу.

Тема 3. Бюджетування в системі оперативного фінансового контролінгу.

Тема 4. Управління витратами в системі оперативного фінансового контролінгу.

Тема 5. Вартісно-орієнтоване управління підприємством.

Тема 6. Стратегічний фінансовий контролінг і система збалансованих показників.

Тема 7. Організація фінансового контролінгу на підприємстві.

Тема 8. Загальні поняття невизначеності та ризику.

Тема 9. Теоретико-методологічні засади управління фінансовими ризиками економічних суб'єктів.

Тема 10. Аналіз та оцінювання фінансових ризиків.

Тема 11. Якісний аналіз фінансових ризиків.

Тема 12. Кількісний аналіз фінансових ризиків.

Тема 13. Політика управління фінансовими ризиками.

6.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.н.	З.ф.н.
1	Тема 1. Фінансовий контролінг: сутність, функції, принципи управління підприємством	3	0,5
2	Тема 2. Методичний інструментарій оперативного фінансового контролінгу.	2	0,5
3	Тема 3. Бюджетування в системі оперативного фінансового контролінгу	2	0,5
4	Тема 4. Управління витратами в системі оперативного фінансового контролінгу	2	
5	Тема 5. Вартісно-орієнтоване управління підприємством	2	
6	Тема 6. Стратегічний фінансовий контролінг і система збалансованих показників	3	0,5
7	Тема 7. Організація фінансового контролінгу на підприємстві	2	0,5
8	Тема 8. Загальні поняття невизначеності та ризику.	3	0,5
9	Тема 9. Теоретико-методологічні засади управління фінансовими ризиками економічних суб'єктів.	3	
10	Тема 10. Аналіз та оцінювання фінансових ризиків.	3	0,5
11	Тема 11. Якісний аналіз фінансових ризиків.	2	
12	Тема 12. Кількісний аналіз фінансових ризиків.	2	
13	Тема 13. Політика управління фінансовими ризиками.	3	0,5
Усього годин		32	4

6.3. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом.

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Спеціальність				
		072		073	075	076
		Форма навчання				
		Д.ф.н.	З.ф.н.	Д.ф.н.	З.ф.н.	Д.ф.н.
		Кількість годин				
1	Тема 1. Фінансовий контролінг: сутність, функції, принципи управління підприємством	8	12	6	10	6
2	Тема 2. Методичний інструментарій оперативного фінансового контролінгу.	8	12	6	10	6
3	Тема 3. Бюджетування в системі оперативного фінансового контролінгу	6	12	5	8	5
4	Тема 4. Управління витратами в системі оперативного фінансового контролінгу	8	12	5	10	5
5	Тема 5. Вартісно-орієнтоване управління підприємством	8	12	5	10	5
6	Тема 6. Стратегічний фінансовий контролінг і система збалансованих показників	8	12	6	10	6
7	Тема 7. Організація фінансового контролінгу на підприємстві	6	10	5	8	5
8	Тема 8. Загальні поняття невизначеності та	6	12	5	8	5

	ризиків.					
9	Тема 9. Теоретико-методологічні засади управління фінансовими ризиками економічних суб'єктів.	8	12	5	10	5
10	Тема 10. Аналіз та оцінювання фінансових ризиків.	8	12	6	10	6
11	Тема 11. Якісний аналіз фінансових ризиків.	6	10	5	8	5
12	Тема 12. Кількісний аналіз фінансових ризиків.	10	20	5	18	5
13	Тема 13. Політика управління фінансовими ризиками.	10	20	6	18	6
Усього годин		100	168	70	138	70

6.5. Індивідуальні та/або групові завдання

Основна мета виконання студентами індивідуальних робіт – закріпити знання, отримані ними під час лекційних і практичних занять, поглиблено дослідити окремі тематичні питання навчальної дисципліни. До індивідуальних завдань відносяться: підготовка доповідей, підготовка тез до виступу на конференціях, участь в конкурсах наукових робіт тощо.

7. Література

7.1. Основна

1. Грабчук О.М. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Управління фінансовими ризиками». Режим доступу : http://repository.dnu.dp.ua:1100/upload/0eb82a4709b50dff3819a3771f74e08bOrnij-konspekt_Upravlinnya_finansovimi_rizikami.pdf.
2. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Фінансовий контролінг» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» денної і заочної форм навчання [Електронне видання] / Заячківська О.В. – Рівне : НУВГП, 2022. – 53 с.
3. Лактіонова О.А. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с.
4. Сабліна Н.В. Фінансовий контролінг [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Н.В. Сабліна, Т.Б. Кузенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 161 с.
5. Схемоконспект лекцій з навчальної дисципліни «Управління фінансовими ризиками» для студентів всіх форм навчання галузі знань 07 Управління та адміністрування [Електронне видання] / уклад. В.М. Антоненко. – Покровськ : ДонНТУ, 2022. – 301с. <http://ea.donntu.edu.ua/jspui/handle/123456789/33587>
6. Схемоконспект лекцій з навчальної дисципліни «Фінансовий контролінг та управління фінансовими ризиками» для студентів всіх форм навчання галузі знань 07 Управління та адміністрування (Ч. 1) / уклад. В.М. Антоненко. – Луцьк : ДонНТУ, 2024. – 212 с.

7.2. Допоміжна

1. Брітченко І.Г. Контролінг : навч. посіб. / І.Г. Брітченко, А.О. Князевич. – Рівне : Волинські обереги, 2015. – 280 с.
2. Говорушко Т.А. Управління ефективністю діяльності підприємств на основі вартісно-орієнтованого підходу : [монографія] / Т.А. Говорушко, Н.І. Клімаш. – Київ : Логос, 2013. – 204 с.
3. Колодізев О.М. Контролінг як технологія управління фінансовими та нефінансовими структурами : монографія / О.М. Колодізев, І.М. Чмутова, К.М. Азізова та ін. Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 348 с.

4. Куцик П.О., Васильців Т.Г., Сороківський В.М., Стефаняк В.І., Сороківська М.В. Управління фінансовими ризиками : навч. посіб. Львів : Растр-7, 2016, 318 с.
5. Маркіна І.А. Контролінг для менеджерів: навч. посібник / І.А. Маркіна, О.М. Таран-Лапа, М.В. Гунченко. – ЦНЛ, 2016. – 304 с.
6. Піжук О.І. Контролінг в управлінні підприємством : навч. посіб. / О.І. Піжук, В.Г. Бодров, І.В. Минчинська ; за заг. ред. О.І. Піжук; Ун-т держ. фіск. служби України. Ірпінь : Ун-т держ. фіск. служби України, 2019. 441 с.
7. Птащенко Л.О. Фінансовий контролінг [текст] : навч. посіб. / Л.О. Птащенко, В.В. Сержанов. – Київ : Центр учбової літератури, 2016. – 344 с.
8. Терещенко О.О. Фінансовий контролінг : навч. посіб. / О.О. Терещенко. – Київ : КНЕУ, 2013. – 407 с.
9. Сабліна Н.В. Фінансовий контролінг [Електронний ресурс]: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування” другого (магістерського) рівня / уклад. Н.В. Сабліна. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 48 с.
10. Сабліна Н.В. Фінансовий контролінг : методичні рекомендації до практичних завдань для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" другого (магістерського) рівня / уклад. Н.В. Сабліна – Харків : Вид. ХНЕУ, 2019. – 51 с.
11. Шклярук С.Г. Управління фінансовими ризиками : навч. посіб. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2019. 494 с. Режим доступу: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/upr_fin_ryzik.pdf.

7.3. Методична

1. Методичні рекомендації до самостійного вивчення дисципліни (в розробці).
2. Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни (в розробці).

8. Інформаційні ресурси

www.president.gov.ua – офіційний сайт Президента України
www.rada.gov.ua – офіційний сайт Верховної Ради України
www.ac-rada.gov.ua – офіційний сайт Рахункової палати України
www.kmu.gov.ua – офіційний сайт Кабінету міністрів України
www.minfin.gov.ua – офіційний сайт Міністерства фінансів України
www.treasury.gov.ua – офіційний сайт Державного казначейства України
www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства Юстиції України
www.minrd.gov.ua – Офіційний сайт Державної фіскальної служби України
www.visnuk.com.ua/ – Вісник Державної фіскальної служби України
[http://www. management.com.ua](http://www.management.com.ua) – Інтернет-портал для управлінців
[http://www. kadry.ru](http://www.kadry.ru) – Соціальна мережа HR-менеджерів
[https://www.audit-it.ru/fianaliz/terms/performance/ ebitda.html](https://www.audit-it.ru/fianaliz/terms/performance/ebitda.html) – EBITDA: анализ финансовых результатов
<http://smida.gov.ua/> - Smida